

Kállay miniszterelnök feleségének rádiófelhívása

Kállay Miklós miniszterelnök hitvese pénteken, aug. hó 21-én délután 17 óra 55 perckor Budapest I. másoran felhívással fordult a magyar társadalomhoz. A miniszterelnök hitvese a *Női Önkéntes Honvédelemről* beszél a rádió nagy nyilvánossága előtt, a magyar asszonyokhoz és leányokhoz szól. Az áldozatkész magyar nőktől kéri, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt az *Önkéntes honvédelemben*. Számtalan olyan feladat van, amelyek megoldása egy háborúban álló országban a nőkre vár. E feladatok intézményes megszervezéséről és megoldásáról gondoskodik a *Női Önkéntes Honvédelem*, amelynek élére maga a Főméltóságú Asszony áll. A miniszterelnök hitvese rádiófelhívásában vázolja majd, hogy mik a *női önkéntes honvédelem feladatai és mi a teendője a magyar nők társadalmának ebben a munkában*, amely harc az otthon frontján, abban a munkában, amely építi a boldogabb magyar jövőt.

Megdobálták a kolozsvári gyorsvonatot

Karcag, augusztus 18.

(Az *Esti Kurir* tudósítójától.) Tegnap este a Karcagon keresztül haladó kolozsvári gyorsvonat több ablakát ismeretlen tettesek kövekkel beütötték. Az utasok közül főben könnyebb sérüléseket szenvedtek. A szerelvény egyik kocsijában utazott Gául István törökországi református esperes felesége, aki az egyik ablak mellett ült és a belülről szilánkjai arcába csapódtak. A kocsi többi utasai aránylag könnyebben sérültek meg. A nyomozás megindult a tettesek kézrekerítésére.

Pályázat fővárosi ösztöndíjakra

A főváros közgyűlése a múlt évben azoknak az egyetemi és műegyetemi hallgatóknak, illetve felsőbb ipariskolai, vagy felső építőipariszkolai tanulóknak a számára, akiknek tanulmányaik befejezése után a székelyfőváros közgazgatásánál és üzemeinél az orvosi, a különböző mérnöki és az állatorvosi képesítéshez, továbbá az egyéb műszaki végzettséghez kötött szolgáltatásban alkalmazást vállalnak, ösztöndíjat alapított. Az ösztöndíjak havi összege, ezidő szerint 113 pengő, illetőleg 68 pengő. Jelenleg úresedésben van három mérnöki és egyéb műszaki ösztöndíj és két állatorvosi ösztöndíj. A pályázatokat 1942 szeptember 15-én déli 12 óráig kell benyújtani, a pályázati kérvényeket az egyetemek illetékes dékánjainál, illetőleg a felsőipariszkolák igazgatóinál kell benyújtani.

LOPEZ MONTORIO híres spanyol úszó előkészületet tesz a gibraltári tengerszoros átúszására és mint sajtóközleményében kijelentette, reméli, hogy megdöntheti az 1928-as rekordot és a tengerszoros tiz óra alatt átúszhatja. 1928-ban egy angol úszó úszta át a gibraltári szorosost annak ellenére, hogy az illetékes hatóságok megtagadták az engedélyt. Az úszó, Las Palmasban ugrott vízbe és 12 óra múlva a marokkói Ceutánál ért partot. Néhány év múlva egy holland és egy marokkói úszó is megpróbálkozott e teljesítmény túlszárnyalásával, az út felénél azonban kimerültek úgy, hogy a kísérő motorosónakok kénytelenek voltak a teljesen kimerült úszókat a tengerből kimenteni.

SZÉCHENYI ISTVÁN GRÓF HARCAI a Lánchíd megépítéséért

Augusztus 24-én lesz száz éve, hogy lerakták a Lánchíd alapkövét Gróf Cziráky országbíró kijelentette, hogy a Lánchíd megépítése veszélyezteti az alkotmányt és „az egyenlő vámfizetés bevezetése Magyarország végső romlásának napja lesz...”

1821. január havában gróf Széchenyi István bírtokáról Budára utazott. Amikor elérte a pesti dunapartot, szel és olvadásos idő volt és jégtáblák tömege úszott lefelé a folyamán. A nemes gróf tehát nem mehetett át a budai oldalra, illetve csak nagy unszólásra vállalkozott néhány dereglyés az átkelésre. Huszonöt forintért tették meg az utat a gróffal a torlódó, zengő jégtáblák között — és az átkelés sikerült!

«Egyévi jövedelmemet szívesen feláldoznám azért — kiáltott fel ekkor gróf Széchenyi István —, hogy álló hid legyen a Dunán!».

Ettől kezdve a gróf nem mulasztja el, hogy meggyőzze honfitársait, de főleg a budaiakat és a pestieket egy állandó dunahíd szükségességéről. Vajda Pál «A százéves Lánchíd» című könyvében megírja, hogy Széchenyi István grófnak nagy harcot kellett vívnia azokkal, akik a Lánchíd megépítését elleneztek.

A két város között ebben az időben mindössze egy hajóhíd bonyolította le a forgalmat.

A hid megépítését azonban két fontos ok akadályozta: az árvízről való félelem és a pénzhiány.

Az árvízről azért félték, mert tévesen azt hitték, hogy a hid pillérjei majd nem en-

gedik lefolyni a vizet és így a Duna kiönt a partokra.

Széchenyi István akaraterejének és szervezőképességének kellett jönnie, hogy ezeket a tornyosuló nehézségeket leküzdhesse és a nagy művet a semmiből megteremthesse.

Széchenyi 1829-ben bemutatja a nádornak Brunel angol mérnök lánchíd-tervét, majd két év múlva *Világ* című munkájában azt az eszmét veti fel, hogy a hidon majd mindenki fizesse meg a vámot.

1832-ben már komolyabban megkezdik a hidépítési terv megvalósításának előkészítését.

Négy barátjával megnyeri a tervnek József nádort és február 14-én megalapítja a *Budapesti Hídgyesületet*. Ezt márciusban hivatalosan is bejelentik a két városnál, amely csak hosszas nehézségek után fogadja el az eszmét és áll a hidépítés mellé.

A Hídgyesület felhívást tesz közzé a lapokban és felszólít mindenkit, hogy küldjék be a hidépítésre vonatkozó műszaki tervüket.

Nyolc beadvány érkezik, amelyek közül legérdekesebb Treiter János György javaslat.

Ez a Margitsziget érintésével kívánta megépíteni az első dunai hidat.

A híd vám és az — alkotmány

Széchenyi Angliába utazik, tanulmányozni az effélé hidakat, majd hazatérése után kérvényt ad be a vármegyéhez a hidépítés megengedése iránt. Az engedélyt megadják, mire a gróf újra Angliába megy ki és kiváló szakemberekkel tárgyal a hidépítés ügyében. Megnyeri Clark W. Thiernyt és Tellfordot, két kiváló hidépítő és meghívja őket Budapestre. Megállapítják a hid költségeit.

Clark szerint a hid 1,200,000 forintba kerülne, de biztonság okáért 2 millió forintot vesznek számításba, nehogy a költségekkel zavarba jöjjenek.

A költségek összehozására a részvénytársasági formát tartják legmegfelelőbbnek és kellő előkészítés után 1833 november 22-én az ország-

gyűlés törvényt hoz a hid tárgyában.

Természetesen a hídnak igen sok komoly ellensége volt, akik vagy a nemesség hűvös ellenességének elvett feltették az új létesítménytől vagy pedig más szempontból tartották aggályosnak a nagyszerű műnek megépítését.

Gróf Cziráky Antal országbíró volt az építkezés legkomolyabb és legáldozatosabb ellensége. Nyílt parlamenti ülésen jelentette ki, hogy «az építendő hídban és az azzal kapcsolatos eszmékben a magyar alkotmányt látja veszélyeztetve».

«Az a nap — mondotta Cziráky Antal gróf többek között —, amelyen az országgyűlés elfogadja az egyenlő vámfizetés elvét, az a nap Magyarország végső romlásának napja lesz».

A nagy többség győz!

Szerencsére nem mindenki gondolkozott így. A nagy többség lelkesen állott a terv mellé, amit bizonyít az is, hogy amikor megindult az építkezés, ezek az erzek tolongtak a Dunaparton és néztek a nagyszerű munkát. A

hid építkezésére kölcsönt kellett szerezni.

Ezt a bécsi Sina György báró közvetítésével Wodlaner Sámuel és fia biztosították, de benne volt maga a báró is.

1839 május 14-én a király

jóváhagyta a szerződést a kölcsön ügyében és így most már a hid ügye a megvalósulás elé jutott. Érdekes pontok voltak a szerződésben, de talán legérdekesebb volt az, amit a hídvaokról foglaltak írásba.

«Egy gyalog személy fizet 1 krajcárt, ugyanaz, ha vállán vagy hátán terhet visz, 2 krajcárt. Egy lovas személy minden teher tekintete nélkül 4 krajcárt fizet». Disznó, birka, bárány, borjú és egyéb kisebb állat szintén 2 krajcárt fizetett, de ha fejősteheket vittek át a hídon, azért már 3 krajcárt kellett fizetni, a hajlónak pedig még külön

1 krajcárt. Parasztszeker 3 krajcárt fizetett, ha egy marha húzta, ha meg kettő, akkor a vámszedők 6 krajcárt szedtek be.

«Ha terhet is vitt a szekér, akkor az előbbi 8 krajcárt, az utóbbi 14-et fizetett. Némét-, cseh- és morvaországi szekerek valamivel többet fizettek, mint magyar és erdélyiek. Bor, ser, pálinka és musttal megrakott szekereknél akonként 4 krajcárt kellett fizetni».

1840 július 28-ikán verték le az első zárógát első cölöpét.

Augusztus 24-én: alapköletétel

A munka olyan serényen haladt, hogy 1841 május 1-én már a második zárógát első cölöpjét verték le, 1842 augusztus 24-én — tehát pontosan száz évvel ezelőtt — megtörtént ünnepélyes külsőségek között a Lánchíd alapköletétele is.

Ez igen nevezetes nap volt, amit a *Pesti Hírlap* aznapi számának nagy cikke bizonyítanak. Már reggel öt óra körül ágyúdörgés jelentette a két városnak az ünnepet, majd katonai zenekarok jártak be a várost, később pedig a király képviseletében megjelent Károly főherceg és fénys kísérete előtt megtartották az alapköletételei ünnepséget, amelyen felolvasásra került a hid keletkezéséről készült rövid vázlat, azután különféle pénzekkel együtt elhelyezték a hid alapkövébe.

«Az oklevél, amely számos főrangú személy által alá-

íratott — írja a *Pesti Hírlap* —, egy e végre készült tokba rejtett és a hozzáadott arany- és ezüstpénzdarabokkal együtt a Clark úr által az alapköben hagyott üregebe tétették, mely azonnal egy 130 mázszás kövel takarított be...»

«Ekkor öcsenszögök egy Londonban ezüsből készült, 200 font sterlinget érő, elefántcsontnyelű ragasztópénzkanállal a köre ragasztó vétele és egy e célra készült átofalapáccsal hármát-hármat ütének a köre. Ugyanezt tették a primás, országbíró, járnok, Sina György, Széchenyi István és Clark urak. A nép éljenzett, az ágyúk dörögtek. Ekkor a fenséges főhercegek és főhercegnők, úgyszintén a jelen volt főszemélyek a katonai hangszkar által játszott népzene közt eltávoznak és az ünnepségnek hetedfél órákor vége lön».

Széchenyi 8000 fontot ajánl fel

A Lánchíd munkálatai ettől fogva serényen folytak.

Széchenyi, hogy még jobban siettesse ezt, a sajátjából Thierneynek 3000, Clarknak pedig 2000 angol fontot ajánl fel arra az esetre, ha a hid 1849 márciusára elkészül. Ezt a jutalmat később 5000, illetve 3000 fontra emeli fel.

A szabadságharc kitörése válságos idő az építkezés számára. A tüntelések gyakran zavarják és hátráltatják a munka menetét, később pedig az ostrom és az osztrák merénylétek okoznak kárt az épülő remekműben.

Megjósolja, hogy „szeretett hídját, amelyért annyit dolgozott és küzdött, soha nem látja készen».

Sajnos, jóslata beteljesedett: valóban nem látta meg készen a nagy művet, mert amikor a Lánchíd elkészült, Széchenyi már régen Döbling lakója volt... 1849 november 20-án ünne-

pélyesen megnyitották a hidat. Előnek Haynau ment át rajta...

«E nagy építmény létrehozásának haszna szembezők: megszámlálhatatlanok előnyei; nagy, hatalmas és segélyforrásokban gazdag két város van általa közvelen összekötve; holott csak bizonyítalan és időnként veszélyes közlekedési eszközök voltak addig; nem is szólva arról, hogy az ikerváros e remekmű által szépség tekintetében mily nagy nyereményel gazdagodott...»

Ezeket a sorokat írta Clark Ádám, a világhírű angol mérnök, a Lánchíd egyik megalkotója...

Péchy-Horváth Rezső

A Bükk-hegységről filléres kalauz jelent meg. Főleg a hegység keleti részét ismerleti nagy részletességgel. Udülök és turisták használnak forgathatják. 23 kép és 3 térkép tartja a füzetet. Kapható lapunk könyvostályán 50 f-ért.

HÍREK MINDENFELŐL

A VÖLKISCHER BEOBACHTER jelent: „Szerda és csütörtök éjszaka a brit légitörőterror-támadásokat intézett Mainz ellen, amely támadások kizárólag a polgári lakosság ellen irányultak. Sprenger tartományi vezető és birodalmi helytartó a példás magatartás elismeréséül Mainz lakosságához felhívást intézett, amelyben többek között a következőket mondja: „Mainzi férfiak és nők! Lakhelyeitek ellen intézett terror-támadásokkal a brit lepezellen megmutatta valódi arculatát. Miután kábult és tehetetlen ahhoz, hogy a birodalom katonai ereje ellen fellépjen, hadvezetését orgyilkosságok területére helyezte át a védtelen polgári lakosság ellen. Büszke elégtétellel állapíthatom meg, hogy minden személyes fájdalomtól nagyobb az a hajlíthatatlan akartotok, hogy a győzelem reményében és a Führer követésében senkitől sem engedtek felülmúlni magatokat. Amikor a Führer nevében köszönetet és elismerést fejeztek ki nektek, biztositani akarlak benneteket, hogy népink segítő bajtársasságába vetett bizalmatokban nem fogtok csalatkozni. A harcól frontra irányuló tekintettel és azzal az érzéssel, hogy közel van a katonák áldozatkészségéhez, Mainz lakossága bebizonyította, hogy még oly kemény csapásoktól sem rendül meg, hanem attól még keményebb válik. Az ő magatartásuk valamennyiünk számára kötelező példaadás népink szabadságra, jogra és kenyérré irányuló harcában.»

A BOLGAR BELÜGYMINISZTERIUM által az árvíz következtében elpusztult területek újjáépítésének megszervezésére kiküldött bizottság befejezte előkészítő munkálatait. A bizottság megállapításai szerint az áradás által elpusztult területek kártalanítására keresztszámban 25.600.000 levát kell fordítani és további 41.600.000 leva szükséges az elpusztult 3273 lakóház és gazdasági épület újjáépítésére.

A BURMA elleni japán előrenyomulás során — mint Tokióból jelentik — járattan erős vidékeken haladtak keresztül a japán csapatok s itt egy egykori nagy város nyomaira bukkantak. Ezt a várost csak a bennszülöttek ismerték, de azt a fehérek emberek elől gondosan eltitkolták. A város neve Pagan volt és kulturális központját alkotta egy valamikor hatalmas birodalomnak. Pagan városa az Iravadi-folyó baloldalán, Mandalaytól délkeletre feküdt és az ugyancsak Pagan nevű királyság fővárosa volt, amelyet 1284-ben a mongolok elfoglaltak és elpusztítottak.

A ZAGRÁBI Tudományos Akadémián esztörtökön nyújtották át Viseszlav herceg keresztelőd medencéjét, amely eddig az egyik velencei múzeumban állt és amely egy olaszhorvát egyezmény értelmében a múkiecskek kölcsönös kicserélésére ismét visszatért Horvátországba. A keresztelőd medence a IX. századból származik.

MARYLAND egyetemén „tolmácsfiskolát” állítottak fel. Ezen a főiskolán több osztályra terjedő külön tanfolyamokat létesítettek a tolmácsok kiképzésére. A hallgatókat külön kurzuson tanítják ki az elfogott ellenség kikérdezésére. Egyes csapatkötletektől már ki is rendeltek különleges nyelvérzékkel bíró tiszteket ezeknek a tanfolyamoknak a hallgatására.

Az új rádiók

megrendelhető és kiváló hangszerek zavartalanul meghallgathatók és kiválaszthatók a zenepalotában

sternberg

hangszergyár Rákóczi-út 60

az ország legnagyobb és legszébb zongora-, rádió- és gramofon-termel.

Fred Astaire és Ginger Rogers

is megirigyelné, olyan remek revüfilmet mutat be ma a

Rádus: Csókolj meg!